

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. Solutione cujusdam difficultatis ostenditur ulteriùs posse actum
bonum transire in malum & econtrà.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

postea vitiatum, & fit malus. Variis etiam aliis modis id accidere potest, ut si quis eliceret actum bonum & actum continuaret ultra instans pro quo prohibetur à Deo; & alia hujusmodi.

SECTIO SECUNDA.

Ostenditur posse continuari eundem actum, & ex bono reddi malum.

I. Quamvis sit diversitas aliqua in objectis, actus tamen illam non attingit

DICES, non manere in hoc casu eundem actum; prius enim ferebatur actus ad bonum tantum delectabile, postea verò ad bonum delectabile prohibitum: hæc autem diversa sunt objecta. Contrà: verum quidem est in objecto esse aliquam diversitatem ab eo quod erat antea, non tamen est necessarium actum ferri in objectum sub illâ diversitate, sed in idem omnino objectum in quod ferebatur antea & eadem plane ratione, ut jam ostendatur.

II. Tribus diversis modis voluntas tendere potest in novum objectum.

Tribus ergo modis voluntas tendere potest in objectum, postquam apparet circumstantia varians, seu prohibitio: primò ita, ut non solum non cesset ab actu, ubi advertit prohibitionem, sed potius vel propterea pergere velit, tunc autem mutatur actus, non enim jam propter delectationem tantum, aut corporis sustentationem in cibum fertur, sicut antè, sed etiam propter legis contemptum, sicque est novum partiale objectum intrinsecum. Secundò ita potest in objectum tendere, ut advertens prohibitionem pergat, dicens in actu quasi signato, volo pergere non obstante præcepto. Tertio tandem, necuno ex his modis, nec altero, sed ita, ut dum advertit præceptum, nil aliud dicat, quam antea, sed eodem modo ex parte voluntatis feratur in idem penitus objectum, & videns præceptum pergat adhuc, dicens sicut antè, volo comedere carnes, sicque tota mutatio fit in intellectu.

Tripliciter tendendi modus declaratur.

III. Voluntas ferri nequit in objecta nisi prout ei ab intellectu proponitur, quibus modis potest intelligi.

DICES: jam fertur voluntas in cibum prohibitum, antea ferebatur in cibum non prohibitum, sed hæc sunt diversa objecta, ergo: nec alio modo ferri potest voluntas in objecta, quam ei proponuntur ab intellectu. Respondetur incipiendo ab hoc ultimo, & illud distinguendo: non potest alio modo voluntas ferri in objectum, nisi quo proponitur ab intellectu, id est non potest voluntas ad quidquam ferri in objecto, quod non proponitur ei ab intellectu, concedo: non potest alio modo ferri, id est fertur in id totum semper, quod ei proponitur ab intellectu, nego. Fertur itaque voluntas in cibum prohibitum specificativè, non reduplicativè, saltem formaliter & explicitè, implicitè tamen & interpretativè censetur voluntas ferri in ipsum prohibitionem, quantum eam advertens pergit, sicque prohibitio est ei voluntaria indirectè, ut dici solet, & constat ex superioribus: ipso facto enim, quod appareat prohibitio, tenetur objectum illud vitare, & peccat, licet non velit objectum quâ prohibitum directè, sicut ut supra dixi, peccatum sacrilegii committeret is, qui furaretur calicem consecratum, quamvis non cum velit ut consecratum, imò vellet non esse consecratum.

Quo pacto in hoc casu voluntas feratur in cibum prohibitum.

IV. Bonitas & malitia actibus voluntatis non semper sunt intrinsecæ.

Ex quibus constat, bonitatem & malitiam adæquatè sumptas, non esse semper actibus voluntatis intrinsecas, nec de eorum substantiâ, ut aiunt. Dixi actibus voluntatis: actus enim voluntatis &

intellectus simul, ita fundant bonitatem & malitiam ut, plerumque saltem, separari ab iis bonitas & malitia non possint.

Dices: Si actus jam sit malus ratione advertentia, cum antea esset bonus, ergo advertentia facit eum malum, idque tanquam pars constitutiva peccati, ergo Deus odit hanc advertentiam, quod tamen est falsum; siquidem advertentia hæc non est mala sed bona, & consequenter non potest esse objectum displicentiæ divinæ, nec displicet Deo, quod quis ad præceptum illud vel prohibitionem advertat.

V. Dices: ergo advertentia facit actum malum, siquidem ipsa erit etiam mala.

Respondetur non esse novum, ut aliquid constans ex pluribus partibus displiceat, licet singule partes per se bonæ sint & placeant. Nec ergo displicet Deo volitio objecti illius secundum se, nec etiam advertentia secundum se, sed quando conjunguntur faciunt unum objectum malum, & displicent. Sic in pulchritudine Physicâ, licet singule partes sigillatim sumptæ sint pulchræ, si tamen inter se uniantur, non constituunt subinde pulchritudinem Physicam, sed deformitatem, quamvis nulla sit ex illis partibus, quæ conjuncta cum alijs alterius rationis non possit cum iis constituere objectum pulchrum; idem ergo est in pulchritudine morali, quæ suas etiam habet partes, sicut pulchritudo Physica suas, possuntque hæc partes, licet sigillatim pulchræ, conjunctæ tamen constituere objectum turpe, & deforme.

VI. Totum frequenter displicet, dum singule partes placeant.

Res hæc declaratur exemplo ex rebus physicis desumpto

Hoc etiam suo modo dicendum de actu bono, qui prout includit duas illas partes, vel (quod eodem recidit) volitionem in recto, & advertentiam de connotato, & in obliquo, placet Deo. Unde hoc totum placet, licet neutra pars per se sumpta hoc peculiari genere complacentiæ placeat.

VII. Advertentia, ut ad actum malum, ita & ad bonum concurrat.

SECTIO TERTIA.

Solutione cujusdam difficultatis ostenditur ulterius posse actum bonum transire in malum & econtrà.

OBSTACULUM, hinc sequi posse habitum virtutis concurrere ad actum malum, & econtrà posse actum malum augere habitum virtutis; sequela probatur in exemplo supra posito de comedente carnes ex motivo honesto, sustentationis naturæ exempli gratiâ, qui actus juxta nos idem numero manere potest postquam accedit advertentia præcepti, sicque fieri malus, & tamen eadem habet principia physica, quæ antea, & actus tantum potest physicè quantum possit, si non accederet circumstantia illa extrinseca vitians; ergo & habitus virtutis concurrere physicè potest ad actum malum, & actus malus physicè augere habitum virtutis.

Ex dictis sequitur videtur, quod habitum virtutis ad actum malum concurrere potest, & actum malum augere habitum virtutis.

Dices: ad summum hinc probari qualitatem illam produci posse ab habitu virtutis, postquam accessit advertentia prohibitionis, vel præcepti, non tamen posse produci eandem actionem, sed hanc semper mutari: experientia siquidem constat adveniente memoriâ circumstantiæ vitiantis, retardari hominem in agendo, nec eodem modo, aut facilitate actum continuare, quâ antè, quod indicio est mutari actionem, in quâ nimirum facilitas vel difficultas in agendo consistit.

II. Respondens aliqui, in hoc casu solam qualitatem ab habitu virtutis produci, non actionem.

III.
Prædictæ
sponsio va-
riis modis
refellitur.

IV.
Habitus vir-
tutis ad ob-
jectum in-
trinsecè ma-
lum non po-
test concu-
rere, potest
tamen con-
currere ad
objectum ma-
lum extrin-
secè.
S. Augusti-
nus.

S. Thomas,
& Aristotel.

V.
Diversos ha-
bitus in vo-
luntate sta-
tuunt aliqui
ratione di-
versitatis
objectorum
materialiū.

VI.
Nulla vera
virtus sine
prudentiā.

Habitus so-
lum respicit
actū ut ter-
minatur
præciō ad
objectum.

Contrā primò: incommodum enim videtur, quod habitus virtutis concurrat, etiam ad qualitatem actus mali: Contrā secundò: circumstantia vitians, poterit interdum esse levis, aut imperfectè cognita, & tunc nulla injicietur mora aut retardatio in agēdo. Contrā tertio: ita enim dispositus esse potest operans aliquando (ut in effrenatè peccantibus contingit) ut nullam in iis alterationem faciat advertentia novæ circumstantiæ, ergo in hoc saltem casu posset habitus virtutis concurrere Physicè tam ad actionem quàm qualitatem actus mali, & hic augere habitum virtutis.

Ad argumentum itaque respondetur, de ratione habitus virtutis esse ut feratur in motivum quod ex se sufficit ad honestatem, nisi aliunde vitietur, sicque est talis naturæ, ut per se loquendo, & quoad objectum, ac motiva intrinseca, non possit quis eo malè uti, seu quod idem est, non possit uti habitu virtutis, tendendo formaliter in objectum aliquod intrinsecè malum. Hoc & nihil aliud vult S. Augustinus lib. 2. de libero arbitrio cap. 18. dum ait, *Neminem malè uti posse virtute*: Solum enim vult, non esse talis naturæ virtutem ut planè indifferens sit ad bonum usum vel malum, sicut est nostra voluntas, & consequenter virtutem peculiariter esse bonam, licet per accidens modo jam dicto abuti eā possit. Hoc etiam modo intelligendus Aristoteles, & S. Thomas, dum negant habitum virtutis concurrere ad actum malum.

Dici etiam posset: cum secundum communem multorum sententiam multiplicentur habitus iuxta diversitatem objectorum, non formalium solum, sed materialium, esse in animâ diversos habitus, respectu eiusdem objecti formalis & nunc istum operari, nunc alium pro ratione diversi objecti materialis: cum ergo circumstantia hæc nova in objecto spectet ad objectum materiale, non quidem tanquam aliquid quod ab actu attingitur, sed ut conditio tenens se ex parte objecti materialis, quoties actus mutatur de bono in malum, ratione diversæ circumstantiæ in objecto apparentis; dici inquam secundum hanc sententiam poterit, ad qualitatem illam concurrere habitum diversum.

Tertio tandem dici cum Scoto posset, virtutes etiam naturales & acquisitas non consistere adæquatè in habitu illo ad huiusmodi actum inclinante, sed ut sortiri possint completam rationem & denominationem virtutum, debere subesse prudentiæ: cum ergo, quando actus indebitè elicatur, non jungatur cum prudentiâ, non procederet à virtute completè sumptâ, seu habente adæquatam denominationem virtutis, sed solum à virtute inadæquatè acceptâ, & merè prout inclinât ad eiusmodi objectum: sub qua consideratione præscindit à denominatione virtutis, quam tantum sortitur ex conjunctione cum prudentiâ. Hac de re infra, Disp. 97. sect. 2. iterum recurret sermo.

SECTIO QUARTA.

Vtrum idem actus simul bonus esse & malus possit.

I.
In quibuslibet
actibus cen-
sent aliqui
hoc fieri posse

POSSÈ aliquo modo eandem actionem esse bonam & malam, saltem respectu diversi agentis consent multi, sicut contingeret, si ex

mandato domini ex bono fine, & motivo iubentis famulum dare eleemosynam, famulus daret ex malo: quod etiam contingeret in pluribus eandem trabem gestantibus, quorum unus ex bonâ, alius ex malâ intentione id præstaret. Hic tamen propriè non reperitur eadem actio humana, sed effectus potius; actiones namque humanæ & internæ tot sunt, quot personæ distinctæ. Nos ergo hic inquirimus de actione propriè humanâ, & respectu eiusdem operantis.

Prima itaque sententia affirmat posse eundem actum esse simul bonum & malum, bonum exempli gratiâ ex objecto, malum ex fine, vel aliâ circumstantiâ; ut si quis dare vellet eleemosynam ob inanem gloriam, vel si finis non sit malus, vult illam dare tempore aut loco prohibitis: in hoc casu, inquit hi auctores, voluntas dandi eleemosynam, in quantum tendit præcisè in eleemosynam, est bona & honesta; vitiatum verò à fine, vel circumstantiâ malâ: ita Abulensis, Lorca, & alii, quos refert Salas hic Disp. tertiâ.

Probant primò ratione jam adductâ: vult enim quis solvere debitum creditoris exempli gratiâ, idque tempore Sacri præfat & in templo: actus ille in quantum est voluntas solvendi debitum est bonus, & iustitiæ; quatenus verò sit tempore Sacri, & in templo, habet aliquid irreverentiæ, estque aliquo modo contra religionem. Secundò: bonitas naturalis potest ex parte corrumpi, & ex parte manere, ut patet in equo claudo, qui proinde quoad pedem infirmus est, cæterâ sanus & integer, idem ergo est de bonitate morali. Tertio quia actus isti bonitatem retinent, quam hauriunt ab objecto, & hac in re conformes sunt rectæ rationi, ergo hanc habent bonitatem, licet aliundè vitientur. Quarto si quid obstat, maxime quod sequeretur eundem actum esse meritorium & demeritorium, sed in hoc nullum est inconveniens, potest enim quis simul elicere diversos actus quorum vnus bonus sit, alius malus; vnus enim actus bonus excludit consortium actus mali, nisi ad summum actus amoris Dei super omnia, ergò poterit quis per diversos actus mereri simul & demereri, quidni itaque id præstare poterit per eundem.

Secunda tamen & vera sententia negat posse eundem actum simul esse bonum & malum, sed quæcumque bonitas ex objecto aut aliundè accedit, totam ait ex circumstantiâ vitiantem corrumpi, sicque actum reddi simpliciter malum. Hæc videtur mens S. Thomæ hic q. 18. a. 4. ad 3. dicentis, si una circumstantia actus sit mala, actum licet aliundè seu ex objecto non sit malus, non tamen esse bonum simpliciter, sed malum. Idem docet q. 20. a. 6. ubi solum admittit posse eundem actum successivè esse bonum & malum, non tamen simul: tenet etiam Suarez lib. 12. de gratia cap. 4. num. 6. Vasquez, Salas & alii.

Probat ratione quam insinuat S. Thomas art. 4. citato quaestione 18. nam juxta Sanctum Dionysium cap. 4. de divinis nominibus, *Bonum ex integrâ causâ, malum ex quolibet defectu*: quare licet multa sint, ex quibus actus defumere possit bonitatem, si tamen vel unum sit, ex quo refundatur in eum malitia, actus non est simpliciter bonus, sed malus. Confirmatur: actus enim præcisè, prout versatur circa objectum bonum, non intelligitur positivè bonus, sed indifferens adhuc ut sit bonus vel malus, nec enim completum de eo ferri potest iudicium, donec actus sit completus, seu cum omnibus suis circumstantiis: bonitas enim vera

II.
Prima sen-
tentia affir-
mat eundem
numero actū
humanum,
bonum si-
mul & ma-
lū esse posse.

III.
Dicunt itaque
actum
aliquem pos-
se esse bonum
quoad sub-
stantiam, &
contra speciem
tamen
malum.

Nihil obsta-
re dicit
quidam,
quo minus
idem actus
sit merito-
rius & de-
meritorius.

IV.
Vera tamen
sententia lo-
quitur non posse
eundem ac-
tum esse si-
mul bonum
& malum.

V.
Ratio est
primò, nam
bonum ex
integrâ cau-
sâ, malum
ex quolibet
defectu.